

O'QUVCHILARGA TA'LIM-TARBIYA BERISHDA SINFLAR RAHBARLARINING OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIGINI YO'LGA QO'YISHNING PSIXOLOGIK MASALALARI

Yuldoshova Gulnoza Quvondiqvna

Xorazm viloyati Shovot tumani 21-maktab psixologi

Ozodova Aziza Azimboy qizi

Xorazm viloyati Shovot tumani 26-maktab psixologi

***Annotatsiya:** Ota-onalar bilan ishlashishni yo'lga qo'yishning eng asosiy qismi bu ota-onalar majlisini tashkil qilishdir. Buning uchun o'qituvchi majlis bo'ladigan kun va vaqtini ota-onalarga yetkazish maqsadida chiroyli hoshiyali taklifnoma, otkritka yoki telefon orqali yoqimli muloqot bilan taklif qilishlari mumkin.*

***Kalit so'zlar:** oila, maktab, sinf rahbari, pedagog, ota-onalar majlisi, o'quvchi, individual, hamkorlik, tarbiya, ta'lim*

KIRISH

Sinf rahbarining o'quvchilarga ko'rsatadigan tarbiyaviy ta'sir kuchi ko'p jihatdan uning ma'naviy qiyofasi o'quvchilar ongi va xulq-atvorning shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Maktab hayotida, talim -tarbiya jarayonini boshqarishda sinf rahbarining o'ziga xos o'rini bor. U maktabda juda muhim va mas'uliyatli vazifani bajaradi. Sinf rahbari faoliyatining aksariyat qismi tarbiyaviy jarayon bilan bog'liqdir.

Sinf rahbari deganda - o'quvchilarni bir xil saviyada, bir xil yoshda, bilmi jihatidan ham teng bo'lgan jamoani boshqarib turuvchi pedagog (sinf rahbari) tushuniladi. Sinf rahbarining asosiy maqsadi, o'quvchilarni to'g'ri tarbiyalash jarayonida o'quvchi va sinf rahbari bilan bir-birini tushuna olish va sinf rahbari tomonidan o'quvchilarga e'tiborliroq bo'lishdir. Boshlang'ich sinf maktab ta'limining dastlabki bosqichi bo'lib, unda bolalar o'qituvchi rahbarligida birinchi

qadam qo'yadilar. O'quv faoliyatida bilim, ko'nikma va malakalarni egallaydilar. O'qituvchi sinf bilan yolg'iz ishlaydi va ko'pincha tarbiyachi sifatida ish yuritadi.

O'qituvchilik faoliyati bolalarga munosabatda, katta mehribonligi bilan g'amho'rliги bilan xarakterlanadi. Bular esa katta talabchanlik bilan olib boriladi. O'quvchilar bilan olib boriladiga o'zaro munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yish hamda o'quvchilarning o'sishi va rivojlanishiga qarab ularni tarbiyalash sinf rahbari uchun muhim ahamiyatga ega. Bunda o'qituvchi o'quvchilarga pedagogik talablar berishga erishadi, ota-onalar, kuni uzaytirilgan guruh tarbiyachilari jamoatchilik bilan doimo aloqa bog'lab turadi. Sinf jamosini tashkil etishda sinf rahbarining o'rni katta hisoblanadi.

O'quvchilar bilan olib boriladiga o'zaro munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yish hamda o'quvchilarning o'sishi va rivojlanishiga qarab ularni tarbiyalash sinf rahbari uchun muhim ahamiyatga ega. Bunda o'qituvchi o'quvchilarga pedagogik talablar berishga erishadi, ota-onalar, kuni uzaytirilgan guruh tarbiyachilari jamoatchilik bilan doimo aloqa bog'lab turadi. Sinf jamosini tashkil etishda sinf rahbarining o'rni katta hisoblanadi. Sinf rahbari sinf jamosini jipslashtirishda ota-onalar va jamoatchilik bilan ham korlikni yo'lga qo'yadi. Hamkorlik shakllaridan biri sinf ota-onalar majlisi o'tkazishdir. Sinf majlisi o'tkazish uchun, avvalo, jamoani jipslashtirish zarur. Sinf rahbari majlisda ko'plab bolalar tarbiyasiga oid masalalarni ko'radi. Sinf majlisida 3-4 ta masalalar ko'rib, muammoli tomonlar tahlil qilinadi va o'z yechimini topishi kerak bo'ladi.

Sinf rahbari majlis o'tkazish davomida yaxshi o'qiydigan bolalarni sinfda, yangi jamoa ichida rag'batlantirishi kerak. Bunda bolalar bir-biriga do'stona munosabatda bo'lishadi. Shuning uchun ular bir-biriga intilib, yaxshi o'qishga harakat qiladi. Yomon o'qiydigan bolalar yaxshi o'qiydigan bolalarga intilib ular ham yaxshi o'qishga kirishadi. Bundan tashqari sinf rahbari o'quvchilarning bilim darajasini oshirish uchun o'z sinfida kutubxona tashkil qilishi mumkin.

Birinchi sinf o'quvchilari endigina bog'chadan kelganligi bois, ularda o'yinqaroqlik yuqori darajada bo'ladi. Ko'pincha darsni o'zlashtirish o'rniga turli xil o'yinlarga yoki multfilmlarga qiziqib ketishadi. Bunday holatlarda o'qituvchilar

o'quvchilar bilan ishlashishda individual yondoshib, darslarni multimedialardan, tarqatma materiallardan, ko'rgazmali qurollardan foydalanishsa o'rinli bo'ladi. Faqat bu materiallarni o'quvchilar avval ko'rmagan va bilmagan bo'lishlari lozim. Shundagina o'quvchilarda bu formalar qiziqish uyg'ota oladi.

"Bolalarni tarbiyalashda muvaffaqiyat qozonish uchun, pedagoglar uzluksiz o'z-o'zini tarbiyalashi zarur",- deya rus yozuvchisi Lev Tolstoy bekordan bekor aytmagan. Pedagog(grekcha tildan olingan bo'lib " bola yetaklovchi" ma'nosini anglatadi) avvalo o'zini har doim tarbiyalab borishi darkor. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi o'quvchilarning otaonalari bilan ishlashishda o'ta ehtiyotkor bo'lishi lozim. Ular bilan dastlab yaxshi aloqa o'rnatib olishi darkor, buning uchun esa bir qancha yo'lni bosib o'tish kerak bo'ladi. Agar o'qituvchi ota-onalar bilan har qanday holatda ham individual tarzda ishlasha olsa, bu o'qituvchining g'alabasi, o'quvchining esa kelajagini hal qiluvchi vositadir. Demak, boshlang'ich sinf o'qituvchisi ota-onalar bilan qanday ishlashish kerakligini ko'rib chiqamiz.

Ota-onalar bilan ishlashishni yo'lga qo'yishning eng asosiy qismi bu ota-onalar majlisini tashkil qilishdir. Buning uchun o'qituvchi majlis bo'ladigan kun va vaqtini otaonalarga yetkazish maqsadida chiroyli hoshiyali taklifnoma, otkritka yoki telefon orqali yoqimli muloqot bilan taklif qilishlari mumkin. Bularning har biri ota-onalarni qiziqtiradi va ular ishlarini tashlab bo'lsa ham, majlisda nimalar bo'lar ekan deya kelishadi. Sinf rahbari majlis o'tkaziladigan xonani avvaldan tayyorlab qo'yishi, xonaning tozaligiga, yorug'ligiga va bezaklariga e'tibor berishi kerak. Iloji boricha o'quvchilar qo'l mehnati bilan ishlagan narsalarini xona devorlariga ilib qo'yish, ota-onalarning sinf rahbariga bo'lgan munosabatini yaxshilaydi. Farzandlarining qo'l mehnatini ko'rib, ularga bo'lgan ishonchini orttiradi. Yana majlis nomi ham noan'anaviy bo'lib, bu ota-onalarni o'ylantirishi, majlis tomon undashga xizmat qiladigan darajada kutilmagan bo'lishi lozim.

Majlis o'tkaziladigan ofisga kirib, ota-onalar, birinchi navbatda, sinf rahbarining tabassumini ko'rishlari va undan do'stona tabrikni eshitishlari kerak. Bu darhol ma'lum bir kayfiyat va atmosferani yaratadi. Uchrashuvga 1,5 soatdan ko'p bo'lmagan vaqt ajratib, uni mazmunli o'tkazish uchun oldindan

uchrashuvning "ssenariysi" ni yaxshilab o'ylab qo'yish lozim. Keyin ota-onalarga berish uchun savollari tayyorlab, uchrashuv davomida xabarlarni qisqa qilishga va vaqti-vaqti bilan yaxshi kazil bilan keskin vaziyatlarni bartaraf etishni o'rganish lozim. Majlis davomida past o'zlashtiruvchi o'quvchilarning ota-onalariga tanbeh berish emas, balki past o'quvchi "yomon o'quvchi" emasligini tushuntirish kerak. Eng asosiysi, uchrashuvni ijobiy so'zlar bilan boshlab, salbiy bilan davom etib, suhbatni kelajak uchun takliflar bilan yakunlash maqsadga muvofiq bo'ladi. Ota-onalar o'z farzandiga har doim hamma narsada yordam berishi kerakligi hissi bilan yig'ilishni tark etishi kerak.

Ota-onalar bilan ishlash sinf rahbari ish tizimining ajralmas qismidir. Bu ish tizimli va ilmiy asoslangan holda sinf rahbarining umumiy pedagogik faoliyatiga organik ravishda kiritilgan bo'lsa, muvaffaqiyat keltiradi. Maktabning tarbiyaviy ishini bolaning individualligi oilada shakllanishini hisobga olmasdan qurish mumkin emas. Sinf rahbari o'quv jarayonining markaziy shaxsidir. Ota-onalar maktabni sinf rahbarining mahoratiga qarab baholaydilar, birinchi navbatda uning professionalligidan qoniqish yoki norozilik bildiradilar. Ota-onalar eng muhim narsani his qilishadi - bolani kim va qanday qilib hayotga kiritadi. Sinf rahbarining ota-onalar bilan o'zaro munosabati uning maktabdagi faoliyatining ajralmas qismidir. Birinchi kunlardan oq bolalarning ota-onalari bilan do'stona, sheriklik munosabatlarini o'rnatish muhimdir. Zero, bola tarbiyasining poydevori oilada qo'yiladi va u maktabga u yoki bu tarzda tarbiyalangan holda keladi.

Sinf rahbarining o'quvchilarning oilalari bilan munosabati oilani, uning tarbiyaviy imkoniyatlarini, oilaviy tarbiya muhitini o'rganish orqali amalga oshirilishi kerak. Umumiy o'zaro axloqiy pozitsiyalar asosida talabalar uchun yagona pedagogik talablar ishlab chiqilib, ular birgalikdagi faoliyatning turli shakllarida amalga oshiriladi. Bu holatda muvaffaqiyat ko'rsatkichi sinf o'qituvchisining o'z o'quvchilarining ota-onalarini pedagogik niyatlar ittifoqchisi qilish qobiliyati bo'ladi.

Sinf rahbarining ota-onalar bilan olib boradigan ishlarida asosiy narsa o'quvchilarni oila va maktabdan tarbiyalashga qo'yiladigan talablarning birligini

ta'minlash, ularning uyda o'qitishi uchun normal sharoitlarni yaratish va oilaning tarbiyaviy faoliyatini yo'naltirishdir. Maktabning oila bilan ishlash mazmuni va asosiy shakllari ushbu mavzu bo'yicha maxsus bobda ochib berilgan. Shuning uchun bu erda biz sinf o'qituvchilarining o'quvchilarning ota-onalari bilan aloqalarini saqlashdagi faoliyatining ba'zi masalalarini ta'kidlash bilan cheklanamiz.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, maktab va oila o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning zarurligi va ahamiyati yaqqol ko'rinib turibdi. Bolaning yutuqlari muvaffaqiyati uning rivojlanishiga kim va qanday ta'sir qilishiga bog'liq. Bola ko'p vaqtini maktabda va uyda o'tkazadi, shuning uchun o'qituvchilar va ota-onalarning o'zaro munosabatlari bir-biriga zid bo'lmasligi, balki bola tomonidan ijobiy va faol ravishda qabul qilinishi muhimdir. Agar o'qituvchilar va ota-onalar ta'lim muammolarini hal qilishda manfaatdor va muvofiqlashtirilgan bo'lsa, buni amalga oshirish mumkin. Hech kimga sir emaski, maktab faoliyati oila faoliyatining qizg'inligidan bir necha barobar ko'pdir. Ammo boshqacha bo'lishi mumkin emas, chunki aynan o'qituvchilar ta'lim sohasidagi mutaxassislardir, shuning uchun ular ota-onalar bilan o'zaro hamkorlikda ish olib borishlari kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rustam Jo'raqulov. Boshlang'ich ta'limning bugungi kundagi dolzarb muammolari. Ta'lim va taraqqiyot. 25.06.2016
2. «O'quvchilarni tarbiyalashda oila, mahalla, maktab hamkorligi» konsepsiyasining. O'quvchi ma'naviyatini shakllantirish. – T.: «Sharq» nashriyot matbaa Bosh tahririyati. 2000 y
3. Mavlonova R.A., To'raeva O.T., Xoliqberliev K.M. “Pedagogika” - T.; O'qituvchi 1998 y.
4. Mavlanova R., Normuradova B., Raxmanqulova R. Tarbiyaviy ishlar metodikasi. –T.: Fan, 2007.
5. Z.K.Kurbaniyazova, Boshlang'ich sinflarda ota-onalar bilan ishlash metodikasi.